

CD-368 STEREO

W. A. MOZART

digital

The Complete
Music for
Solo Flute
and Orchestra

MIKAEL
HELASVUO

Ostrobothnian
Chamber Orchestra

JUHA KANGAS

MOZART, Wolfgang Amade (1756-1791)

The Complete Music for Solo Flute and Orchestra

	Flute Concerto in G major, K.V.313	24' 29
1	Allegro maestoso	8' 41
2	Adagio non troppo	8' 25
3	Rondo. Tempo di Menuetto	7' 11
4	Andante in C major, K.V.315 for flute and orchestra	6' 12
	Flute Concerto in D major, K.V.314	19' 30
5	Allegro aperto	7' 05
6	Andante ma non troppo	6' 35
7	Allegro	5' 48
8	Rondo in D major, K.V.184 Anh. for flute and orchestra	6' 00

DDD - T.T.: 57'17

Cadenzas: Mikael Helasvuo

Mikael Helasvuo, flute

Ostrobothnian Chamber Orchestra

(Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri)

Juha Kangas, conductor

INSTRUMENTARIUM:

Flute: Miyazawa

Wolfgang Amade Mozart wrote his flute concerto in G major, KV.313 at the turn of the year 1777-1778 in Mannheim at the behest of the traveller, man of the world and amateur flautist de Jean. The commission comprised three concertos and a couple of quartets, in payment for which de Jean offered 200 florins. The day before de Jean's departure for Paris on 14th February 1778, Mozart wrote to his father that he had finished two concertos and three quartets. He promised to send the third concerto to de Jean later and asked for the fee in advance, which however de Jean did not grant. The composer, irritated, had to make do with 96 florins, less than half of the promised sum.

The trunk in which the Paris-bound de Jean had packed the music was mislaid in transit; its contents are unlikely to be rediscovered. One flute concerto and probably a quartet have been lost completely. Or was the Andante in C major, KV.315, the second of the two "concertos" which Mozart mentioned? Did Mozart's desire to write further three-movement concertos dry up because de Jean's

musical talents proved less than he had anticipated? Or is the Andante an easier alternative for the great Adagio in the G major concerto? At any rate the concerto cannot have fulfilled de Jean's expectations; this might partly explain the reduction in the fee. Mozart's flute concerto is not "small"; it is neither "easy" nor "short" (which is what de Jean wanted); it is a masterpiece which in both internal and external terms goes far beyond the standard of its time. The composer was well aware of this when he wrote to his father: "Of course I could scribble away all day long; but something like this will go out into the world and I simply wish not to have to be ashamed to have my name on the piece."

It is more difficult to ascertain the truth about the origin of the second flute concerto, in D major, KV.314. It is an arrangement of the oboe concerto written in summer 1777 for the oboist Ferlendi. It is uncertain who is responsible for the new instrumentation and when this came into being. Early, high quality and often anonymous arrangements are in existence and form a rich part of the performance tradition. In place

of the modern concept of the "composer's honour" there was a rich trade in musical ideas. This flute concerto is a good example of this. The bright, divertimento-like oboe concerto gains a new buoyancy in the version for flute, and we need not doubt that Mozart would have approved of this revision. He may even have been responsible for it himself.

The Rondo in D major, KV.Anh. 184, is also an arrangement. It was published in 1801 by the Leipzig music publisher, the composer and Mozart's great idol, Franz Anton Hoffmeister (1754-1812). The Rondo was originally written in C major for the violin (KV.373) and was composed for the Italian violin virtuoso Antonio Brunetti in Vienna in the spring of 1781. The arranger — who was almost certainly Hoffmeister himself — did not face an especially difficult task: the composition, when transposed to D major, speaks the language of the flute skilfully and naturally; the original piece gains new dimensions.

Mikael Helasvuo was born in Helsinki in 1948. He started to study the flute with Juho Alvas and continued at the Prague Conservatory as a pupil of Professor František Čech and from 1968-1970 at the Freiburg College of Music in Aurèle Nicolet's flute class. From autumn 1976 until spring 1988 Mikael Helasvuo was the solo flautist of the Finnish Radio Symphony Orchestra. Recently he has given concerts in Finland and elsewhere and he teaches at the Sibelius Academy in Helsinki. He has appeared frequently as a soloist and chamber musician in Finland and other countries (most of Europe, Japan and the U.S.A.). He also plays the baroque flute and is a founder member of the ensemble "Les Gouts-réunis". On the same label: BIS-LP-11, BIS-LP/CD-268.

The Ostrobothnian Chamber Orchestra was founded in 1972. Apart from in Finland, it has appeared in England, Sweden, the U.S.S.R., Poland, West Germany and Yugoslavia. Many composers have written pieces specially for this orchestra, which in 1987 became recognised as one of the leading Nordic chamber orchestras. The orchestra's performances of new music and of 18th century classics have attracted much attention.

Juha Kangas (b.1945) studied the violin and viola with Professor Onni Suhonen at the Sibelius Academy in Helsinki from 1964-1972. He then continued to study with, for example, Eli Goren. From 1967-1972 he was a viola player in the Helsinki Philharmonic Orchestra. He has been the conductor of the Ostrobothnian Chamber Orchestra in Kokkola since its foundation in 1972. He has made frequent appearances with this orchestra in Finland and elsewhere, and he has appeared as a guest conductor with most of the symphony orchestras in Finland.

Wolfgang Amade Mozart sävelsi huilukonserton G-duuri, KV.313 vuodenvaihteessa 1777-1778 Mannheimissa tapaamansa matkustelewan maailmanmiehen ja huilunsoiton harrastajan de Jeanin tilauksesta. Tilaus käsitti kaikkiaan kolme konserttoa ja pari kvartettoa, joiden maksuksi de Jean tarjosi 200 floriniä. Päivää ennen kuin tilaaja lähti Mannheimista eli 14. helmikuuta 1778, kirjoitti Mozart isälleen saaneensa valmiiksi kaksi konserttoa ja kolme kvartettoa. Kolmannen konserton hän lupasi toimittaa de Jeanille myöhemmin, pyytäen etumaksua, jota tämä ei kuitenkaan halunnut suorittaa. Harmistunut säveltäjä sai tyytyä 96:een floriiniin, vajaan puoleen luvusta summasta.

Matka-arkku, johon Pariisiin lähtenyt de Jean oli pakannut nuottinsa, katosi matkalla: sen sisältöä tuskin siis enää uskallamme odottaa tavoitavamme. Yksi huilukonsertto ja luultavasti joku kvartettoakin näkyy lopullisesti hävinneen. Vai oliko Andante C-duuri, KV.315 tuo toinen mainittu "konsertto"? Tyrehdyttivätkö de Jeanin odotettua alkeellisemmat muusikontaidot Mozartin halun kirjoittaa useampia kolmiosaisia konserttoja? Vai onko Andante korvaava, helpompi vaihtoehto G-duurikonserton suurelle Adagiolle? Joka tapauksessa konserton on täytynyt sopia huonosti tilaajansa mittoihin: se saattaa joiltakin osin selittää palkkiosumman alhaisuuden. Mozartin huilukonsertto ei ole "pieni", ei "helppo" eikä "lyhyt", mitä de Jean toivoi, vaan mestarinäyte, joka niin sisäisiltä kuin ulkoisilta puutteiltaan on huimasti ylittänyt aikansa standardin. Siitähän säveltäjä oli hyvinkin

tietoinen kun hän kirjoitti isälleen: "Tuherella voisin varmastikin vaikka koko päivän. Mutta tällainen juttu leviää ympäri maailmaa, ja silloin toki haluan, ettei minun tarvitse hävetä, jos minun nimeni siinä seisoo."

Toisen huilukonserton, D-duuri KV.314, syntyhistoriaa on vaikeampi selvittää. Se on sovitut kesällä 1777 Ferlendi-nimiselle oboistille sävelletystä oboekonsertosta. On epäselvää, kuka on suorittanut uudelleeninstrumentoinnin ja milloin teos on syntynyt. Entisaikoinahan korkeatasoiset, usein anonyymit sovitukset olivat olennainen ja rikastuttava osa esityskäytäntöä. Säveltäjän "kunnioittamisen" tilalla oli elävä vuorovaikutus, mistä hyvänä esimerkkinä on tämä huilukonsertto. Divertimento-tyylinen, hyväntuulinen oboekonsertto saa huiluversiona uudenlaista kepeyttä, eikä yleensä emmitä ajatella, että Mozart on hyväksynyt tämän muokkauksen tai jopa ollut itse mukana.

Myös Rondo D-duuri KV.Anh.184 on sovitut. Sen julkaisi 1801 leipzigilainen musiikkikustantaja, Mozartin suuri ihailija ja säveltäjä Franz Anton Hoffmeister (1754-1812). Rondo, alunpitäen viululle C-duurissa (KV.373), on sävelletty kuuluisalle italialaiselle viuluvirtuoosille Antonio Brunettille Wienissä keväällä 1781. Sovittajalle — joka oli melko varmasti F.A. Hoffmeister itse — ei työ ollut kovin vaikea: D-duuriin transponoituna sävellys puhuu itsestään luontevaa, ilmaisurikasta huilun kieltä, originaali saa uusia ulottuvuuksia.

Mikael Helasvuo

Mikael Helasvuo on syntynyt Helsingissa 1948. Hän aloitti huiluopintonsa Juho Alvakseen johdolla ja jatkoi niitä Prahan Konservatoriossa prof. František Čechin oppilaana sekä 1968-1970 Freiburgin Musiikkikorkeakoulussa prof. Aurèle Nicoletin huiluluokalla. Syksystä 1976 kevääseen 1988 Mikael Helasvuo on toiminut Suomen Radion Sinfoniaorkesterin soolohuulistina. Nykyään hän keskittyy konsertointiin ja levytyksiin Suomessa ja ulkomailla sekä opetustyöhön Sibelius-Akatemiassa Helsingissä. Helasvuo on esiintynyt laajalti solistina ja kamarimuusikkona Suomessa ja ulkomailla (useimmat Euroopan maat, Japani, USA). Helasvuo soittaa myös barokkihuilua ja on yksi Les Gouts-réunis yhtyeen perustajajäsenistä. Samalla levymerkillä: BIS-LP-11, BIS-LP/CD-268.

Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri on perustettu 1972. Toimintansa aikana se on konsertoinut paitsi Suomessa myös Ruotsissa, Neuvostoliitossa, Puolassa, Saksan Liittotasavallassa, Jugoslaviassa ja Englannissa. Monet säveltäjät ovat omistaneet teoksiaan tälle orkesterille, joka 1987 on vakuuttavasti noussut yhdeksi Pohjoismaitten johtavista kamariorkestereista. Uuden musiikin tulkintojen ohella ovat Keski-Pohjanmaan kamariorkesterin esitykset 1700-luvun klassikoista herättäneet laajaa ja ansaittua huomiota.

Juha Kangas (s.1945) opiskeli 1964-1972 Sibelius-Akatemiassa Helsingissä viulun ja alttoviulun soittoa opettajanaan prof. Onni Suhonen. Jatko-opintoja hän harjoitti mm. Eli Gorenin johdolla. Vuosina 1967-1972 Kangas toimi Helsingin kaupunginorkesterissa alttoviulunsoittajana. Vuodesta 1972 hän on johtanut Kokkolassa perustamaansa Keski-Pohjanmaan kamariorkesteria. Orkesterinsa kanssa Kangas on esiintynyt laajalti koti- ja ulkomailla. Hän on esiintynyt vierailevana kapellimestarina myös useissa Suomen sinfoniaorkestereissa.

Auf Bestellung des Reisenden, Weltmannes und Amateurflötisten de Jean schrieb Mozart um die Jahreswende 1777/78 in Mannheim sein Flötenkonzert in G-Dur, KV.313. Der Auftrag umfaßte drei Konzerte und einige Quartette, wofür de Jean nach Erhalt 200 Gulden bot. Am 14. Februar 1778, einen Tag vor der Abreise de Jeans nach Paris, schrieb Mozart seinem Vater, daß er zwei Konzerte und drei Quartette vollendet habe. Er versprach, das dritte Konzert de Jean nachzusenden und bat um eine Vorauszahlung, die de Jean jedoch nicht gewährte. Verärgert mußte sich der Komponist mit 96 Gulden, also weniger als der Hälfte der versprochenen Summe, zufrieden geben.

Die Kiste, in die der nach Paris reisende de Jean die Noten packte, ging unterwegs verloren. Es war unmöglich, den Inhalt wiederzufinden. Ein Flötenkonzert und möglicherweise ein Quartett gingen gänzlich verloren. Oder war das Andante in C-Dur, KV.315, das zweite der beiden „Konzerte“, die Mozart meinte? Gab Mozart die Absicht auf, weitere dreisätzige Flötenkonzerte zu schreiben, da de Jeans musikalische Begabung seiner Erwartung nicht entsprach? Oder ist es eine leichtere Alternative zu dem großen Adagio des G-Dur Konzertes? Jedenfalls kann das Konzert de Jeans Erwartungen nicht erfüllt haben. Das mag die Kürzung des Honorars teilweise erklären. Mozarts Flötenkonzert ist weder „unbedeutend“, noch „leicht“, noch „kurz“ (wie es de Jean wollte). Es ist ein Meisterwerk, das mit seiner inneren und äußeren Form weit über die Norm seiner Zeit hinausging. Der

Komponist war sich dessen wohl bewußt, als er seinem Vater schrieb: „zu allen Zeiten ist man auch nicht aufgelegt zur Arbeit. Hinschmieren könnte ich freylich den ganzen Tag fort: aber so eine Sache kommt in die Welt hinaus, und da will ich halt, daß ich mich nicht schämen darf, wenn mein Name darauf steht.“

Es ist weit schwieriger, etwas über die Herkunft des zweiten Flötenkonzerts in D-Dur, KV.314, zu ermitteln. Es ist eine Bearbeitung des Oboenkonzerts, das im Sommer 1777 für den Oboisten Ferlendi geschrieben wurde. Ungeklärt ist, wer für die neue Instrumentation verantwortlich ist und wann sie entstand. Die damaligen und oft anonymen Arrangements waren von hoher Qualität, und sie bildeten einen großen Bestandteil der Aufführungstradition. Anstelle der modernen Auffassung des „Komponistenehre“ gab es einen reichen Handel mit musikalischen Gedankengut. Das Flötenkonzert ist dafür ein gutes Beispiel. Das heitere, divertimentoartige Oboenkonzert gewinnt in der Fassung für Flöte neuen Schwung, und wir brauchen nicht daran zu zweifeln, daß Mozart diese Revision gutgeheißen hätte. Vielleicht ist er sogar selbst für diese verantwortlich gewesen.

Das Rondo in D-Dur, KV.Anh.184, ist gleichfalls eine Bearbeitung. Der Leipziger Musikverleger, Komponist und Mozarts großes Vorbild, Franz Anton Hoffmeister (1754-1812), veröffentlichte dieses im Jahre 1801. Das Rondo wurde ursprünglich für Geige geschrieben und im Frühling 1781 für den Violinvirtuosen Antonio Brunetti komponiert. Der Bearbeiter, bei

dem es sich fast sicher um Hoffmeister selbst handelt, stand keiner besonders schwierigen Aufgabe gegenüber: nach D-Dur transponiert spricht die Komposition gewandt und selbstverständlich die Sprache der Flöte; die Originalkomposition gewinnt neue Dimensionen.

Mikael Helasvuo wurde 1948 in Helsinki geboren. Er begann sein Flötenstudium bei Juho Alvas und setzte es am Prager Konservatorium als Schüler von Professor František Čech fort. 1968-70 gehörte er Aurèle Nicolet's Flötenklasse der Freiburger Musikhochschule an. Mikael Helasvuo war vom Herbst 1976 bis zum Frühjahr 1988 Soloflötist des Symphonieorchesters des Finnischen Rundfunks. Kürzlich gab er in Finnland und anderswo Konzerte, und er unterrichtet an der Sibelius Akademie in Helsinki. Er konzertierte häufig als Solist und Kammermusiker in Finnland und anderen Ländern (zumeist in Europa, Japan und den USA). Er spielt auch Barockflöte und ist Gründungsmitglied des Ensembles „Les Gouts-réunis“. Unter demselben Label: BIS-LP-11, BIS-LP/CD-268.

Das Keski-Pohjanmaan-Kammerorchester wurde 1972 gegründet. Es trat außerhalb Finnlands auch in England, Schweden, der UdSSR, Polen, Westdeutschland und Jugoslawien auf. Viele Komponisten schrieben eigens für dieses Orchester, das 1987 als eines der führenden nordischen Kammerorchester anerkannt wurde. Aufführungen Neuer Musik und Musik des 18. Jahrhunderts haben großes Aufsehen erregt.

Juha Kangas (geb. 1945) studierte von 1964-1972 Violine und Viola bei Professor Onni Suhonen an der Sibelius Akademie in Helsinki. Er setzte seine Studien unter anderen bei Eli Goren fort. 1967-1972 war er Bratscher im Philharmonischen Orchester Helsinki. Er ist Dirigent des Keski-Pohjanmaan-Kammerorchesters seit dessen Gründung im Jahre 1972. Er trat häufig mit diesem Orchester in Finnland und anderswo auf und war auch Gastdirigent der meisten Symphonieorchester in Finnland.

Wolfgang Amade Mozart écrit son concerto pour flûte en sol majeur KV313 à la fin de 1777 et au début de 1778 à Mannheim, sur l'ordre de de Jean, un voyageur, homme du monde et flûtiste amateur. La commande comprenait trois concertos et une couple de quatuors, ce pour quoi de Jean avait offert 200 florins. Le 13 février 1778, soit la veille du départ de de Jean pour Paris, Mozart écrivit à sa père qu'il avait terminé deux concertos et trois quatuors. Il promit d'envoyer le troisième concerto à de Jean plus tard et demanda sa rémunération d'avance, mais de Jean refusa. Irrité, le compositeur dut se contenter de 96 florins, soit moins de la moitié de la somme promise.

Le coffre dans lequel de Jean, en destination de Paris, avait mis la musique, fut égaré en transit; son contenu est certainement perdu à jamais. Un concerto pour flûte et probablement un quatuor ont complètement disparu. L'Andante en do majeur KV315 était-il plutôt le second des deux « concertos » mentionnés par Mozart? Le désir de Mozart d'écrire d'autres concertos en trois mouvements se serait-il évaporé parce que les talents musicaux de de Jean se seraient révélés moindres qu'on l'avait cru? Ou l'Andante est-il une solution de rechange facilitée du grand Adagio du concerto en sol majeur? Quoi qu'il en soit, le concerto n'a pas dû répondre aux espérances de de Jean, ce qui pourrait partiellement expliquer la baisse de la rétribution. Le concerto pour flûte de Mozart n'est pas « petit »; il n'est ni « facile » ni « court » (comme le voulait de Jean); il s'agit d'un chef-d'œuvre dont la

forme et le contenu dépassent de loin le niveau de ce temps-là. Le compositeur en était très conscient lorsqu'il écrivit à son père: « Je pourrais bien sûr griffonner toute la journée; mais une œuvre semblable sera connue dans le monde et je ne veux tout simplement pas avoir honte d'avoir mon nom sur la composition. »

Il est plus difficile d'établir la vérité quant à l'origine du second concerto pour flûte, celui en ré majeur KV314. Il s'agit d'un arrangement du concerto pour hautbois écrit en 1777 pour le hautboïste Ferlendi. On ne sait pas exactement qui a rédigé la nouvelle orchestration ni quand. Il existe des arrangements premiers, de première qualité et souvent anonymes qui forment une grande partie de la tradition d'exécution. Contrairement au concept moderne des droits d'auteur, le commerce libre des idées musicales était florissant à cette époque. Ce concerto pour flûte en est un exemple éloquent. Le brillant concerto pour hautbois, de style divertimento, révèle un nouvel entrain dans la version pour flûte et Mozart aurait certainement approuvé la révision. Il en est peut-être lui-même le responsable.

Le Rondo en ré majeur KV Anh.184 est un arrangement lui aussi. Il fut publié en 1801 par l'éditeur musical de Leipzig Franz Anton Hoffmeister (1754-1812), lui-même compositeur et la grande idole de Mozart. Le Rondo fut originellement écrit en do majeur pour violon (KV373) et fut composé pour le violoniste virtuose italien Antonio Brunetti à Vienne au printemps 1781. L'arrangeur — certainement nul autre que Hoffmeister — n'eut

pas la tâche difficile: transposée en ré majeur, la composition révèle naturellement la flûte dans son idiome; la pièce originale acquiert de nouvelles dimensions.

Mikael Helasvuo est né à Helsinki en 1948. Il commença ses études de flûte avec Juho Alvas et les poursuivit au conservatoire de Prague comme élève du professeur František Čech; de 1968 à 1970, il fut dans la classe de flûte d'Aurèle Nicolet au conservatoire de Freiburg. De l'automne 1976 au printemps 1988, Mikael Helasvuo fut flûte solo à l'Orchestre Symphonique de la Radio finlandaise. Il a récemment donné des concerts en Finlande entre autre et il enseigne à l'Académie Sibelius à Helsinki. Il a donné de nombreux récitals et a souvent fait de la musique de chambre en Finlande et dans d'autres pays (en Europe, au Japon et aux Etats-Unis). Il joue également de la flûte baroque et est un membre fondateur de l'ensemble « Les Gouts-réunis ». Sur la même étiquette: BIS-LP-11, BIS-LP/CD-268.

L'Orchestre de Chambre de l'Ostrobothnie fut fondé en 1972. Il a joué en Finlande, Angleterre, Suède, Union Soviétique, Pologne, Allemagne de l'Ouest et Yougoslavie. Plusieurs compositeurs ont écrit des œuvres spécialement pour cet orchestre qui, en 1987, fut reconnu comme un des meilleurs orchestres de chambre du Nord. Les exécutions de musique nouvelle et classique du 18e siècle ont beaucoup attiré l'attention du monde musical.

Juha Kangas (1945-) a étudié le violon et l'alto avec le professeur Onni Suhonen à l'Académie Sibelius à Helsinki de 1964 à 1972. Il poursuivit ensuite ses études avec, par exemple, Eli Goren. De 1967 à 1972, il joua de l'alto à l'Orchestre Philharmonique d'Helsinki. Il a été le chef de l'Orchestre de Chambre de l'Ostrobothnie à Kokkola depuis la fondation de celui-ci en 1972. Il s'est produit fréquemment à la tête de cet orchestre en Finlande et à l'étranger et il fut invité à diriger la plupart des orchestres symphoniques de Finlande.

Recording data: 1987-06-09/12 at Kokkola, Finland
Recording engineer: Robert von Bahr
Digital editing: Siegbert Ernst
Sony PCM-F1 digital recording equipment, 2 Neumann U89 & 2 Schoeps CMC541 U
microphones, SAM82 mixer
Producer: Robert von Bahr
Cover picture: Beda Stjernschantz (1867-1910): Pastoral (Primavera), from K.H.Renlund's
Art Museum, Kokkola, Finland (photo: Studio Robert Wiik, Kokkola)
Cover text: Mikael Helasvuo
English translation: Andrew Barnett
German translation: Barbara Ernst
French translation: Arlette Chené-Wiklander
Type setting: Andrew Barnett
Lay-out: Andrew Barnett
Lithography: KåPe Grafiska, Stockholm

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.
If we have no representation in your country, please contact:
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: +46 8 544 102 30 Fax: +46 8 544 102 40
info@bis.se www.bis.se

© & ® 1987 & 1988, BIS Records AB

OSTFORD CHAMBER ORCHESTRA

John Lange, Conductor

